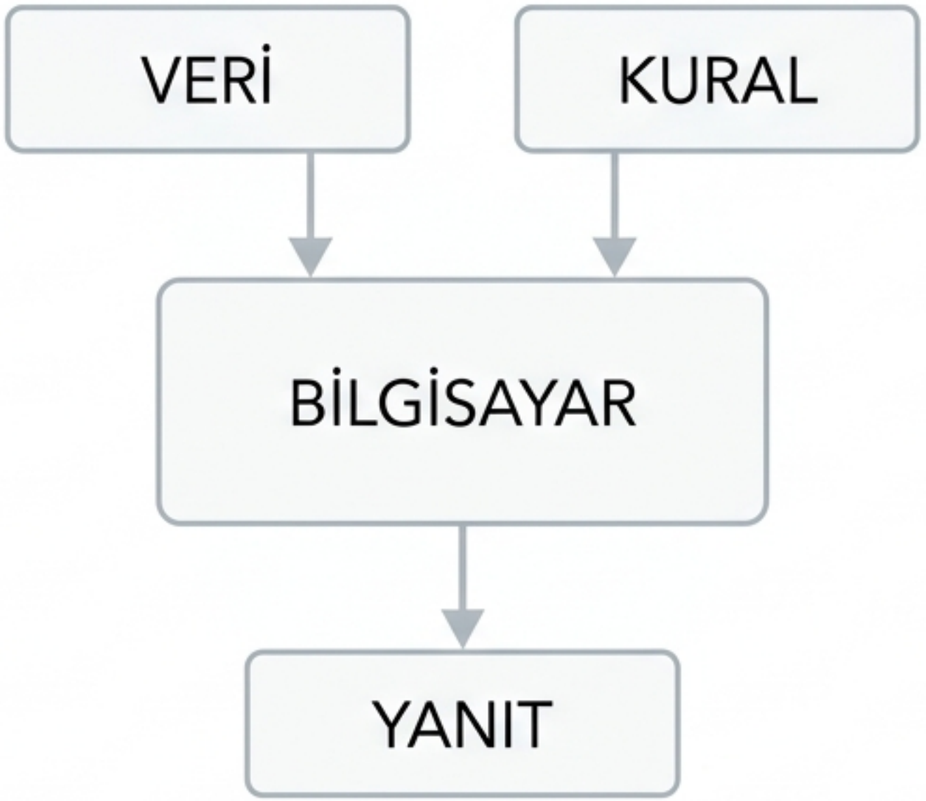

Makine Öğrenmesi Temelleri ve Algoritmaları

Veriden kurala giden yol: Konseptlerden temel algoritmalara (Karar Ağaçları, KNN, Naive Bayes ve SVM) kapsamlı bir bakış.

Gemini Notebook

GELENEKSEL PROGRAMLAMA

MAKİNE ÖĞRENMESİ

Geleneksel sistemlerde kuralları biz yazarız; makine öğrenmesinde ise sistem, mevcut yanıtları ve verileri inceleyerek kuralları (matematiksel modeli) kendisi öğrenir.

Gemini Notebook

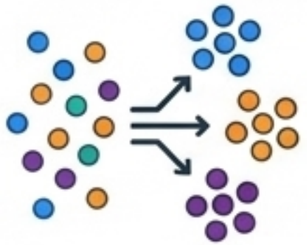

Gemini Notebook

Gözetimli Öğrenme (Supervised)

Eğitim verileri doğru yanıtlarla etiketlenmiştir. Model, girdi ve hedef (çıktı) arasındaki ilişkiyi öğrenir.

Gözetimsiz Öğrenme (Unsupervised)

Etiketsiz verilerdeki gizli kalıpları, benzerlikleri ve yapıları (kümeleri) kendi başına keşfeder.

Pekiştirmeli Öğrenme (Reinforcement)

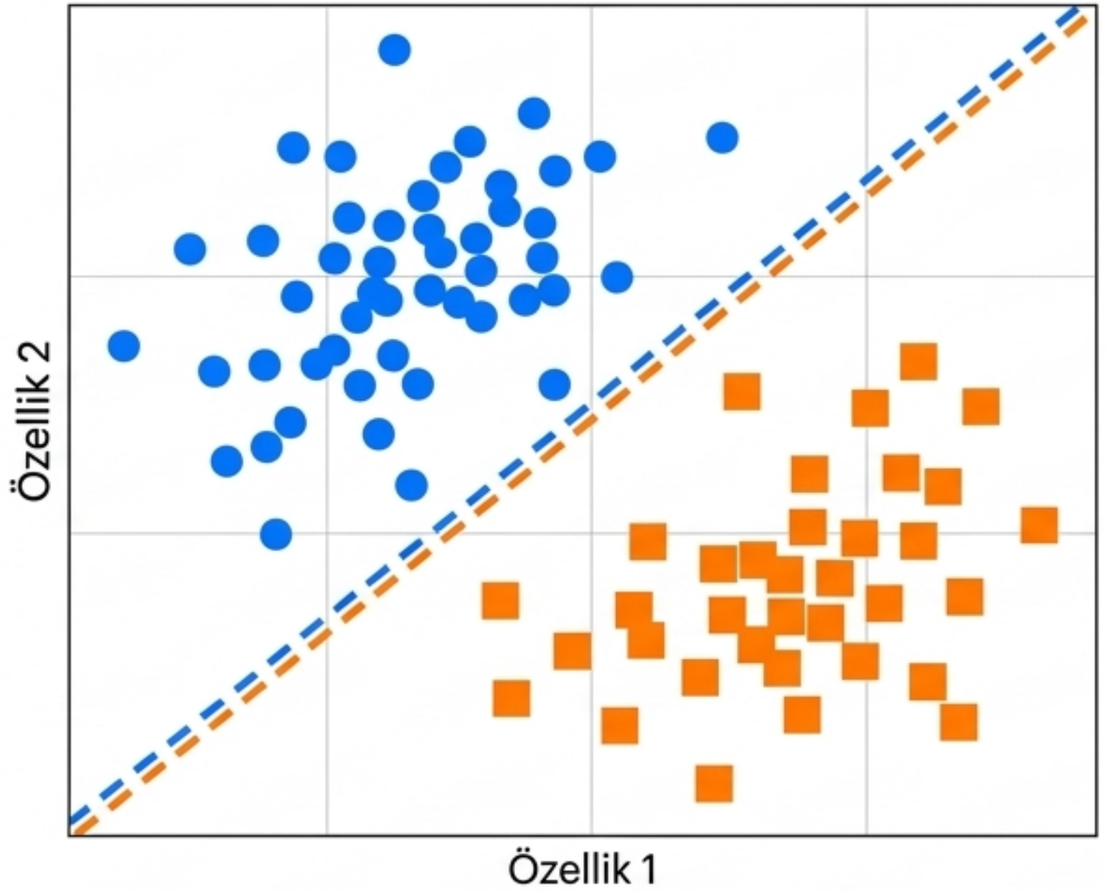
Bir ajanın ortamda deneme yanılma (ödül/ceza) yoluyla en iyi stratejiyi (politikayı) öğrenmesidir.

Üretken Yapay Zeka (Generative)

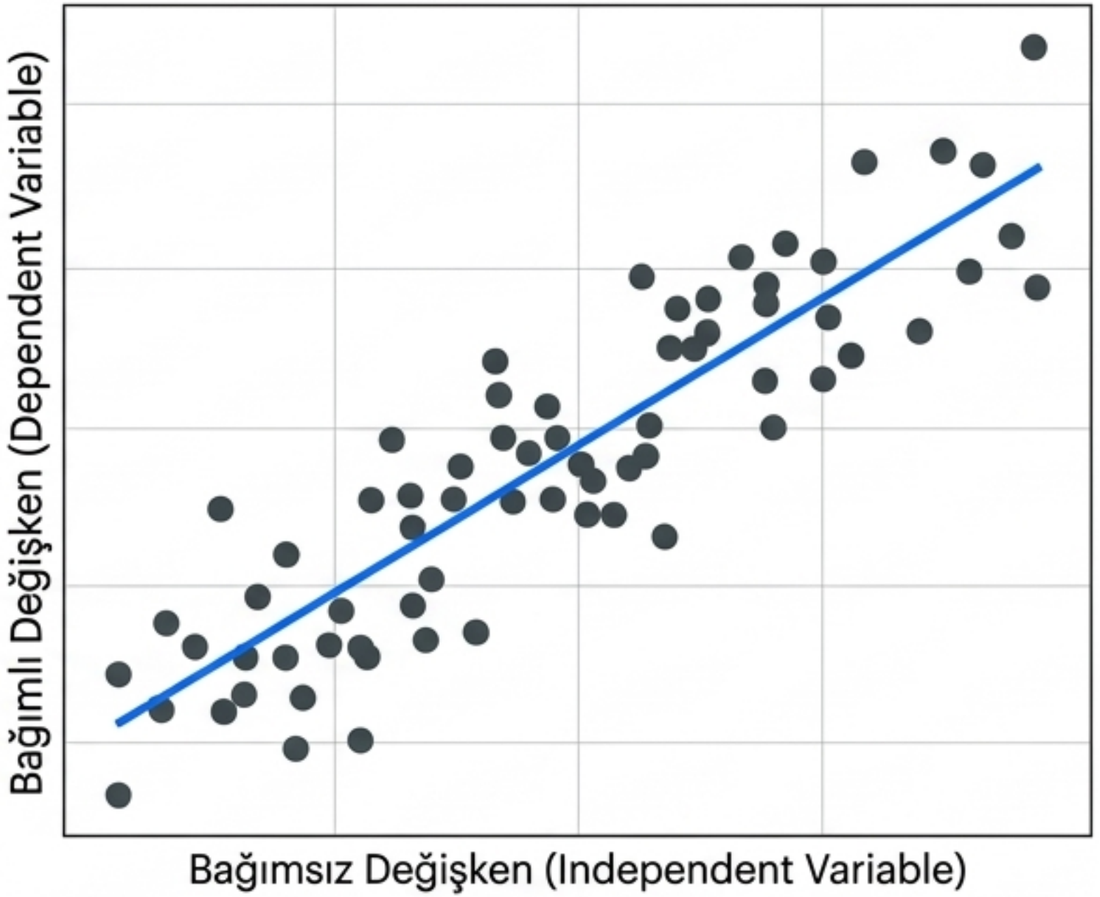
Giriş verilerinden (metin, resim, ses) öğrenerek tamamen yeni ve benzer içerikler üreten model sınıfıdır.

Gemini Notebook

Sınıflandırma (Classification)

Bir öğenin belirli bir kategoriye veya sınıfa ait olma olasılığını tahmin eder (örn. E-posta Spam mi? Görüntü kedi mi köpek mi?). Ayrık/kategorik çıktılar üretir.

Regresyon (Regression)

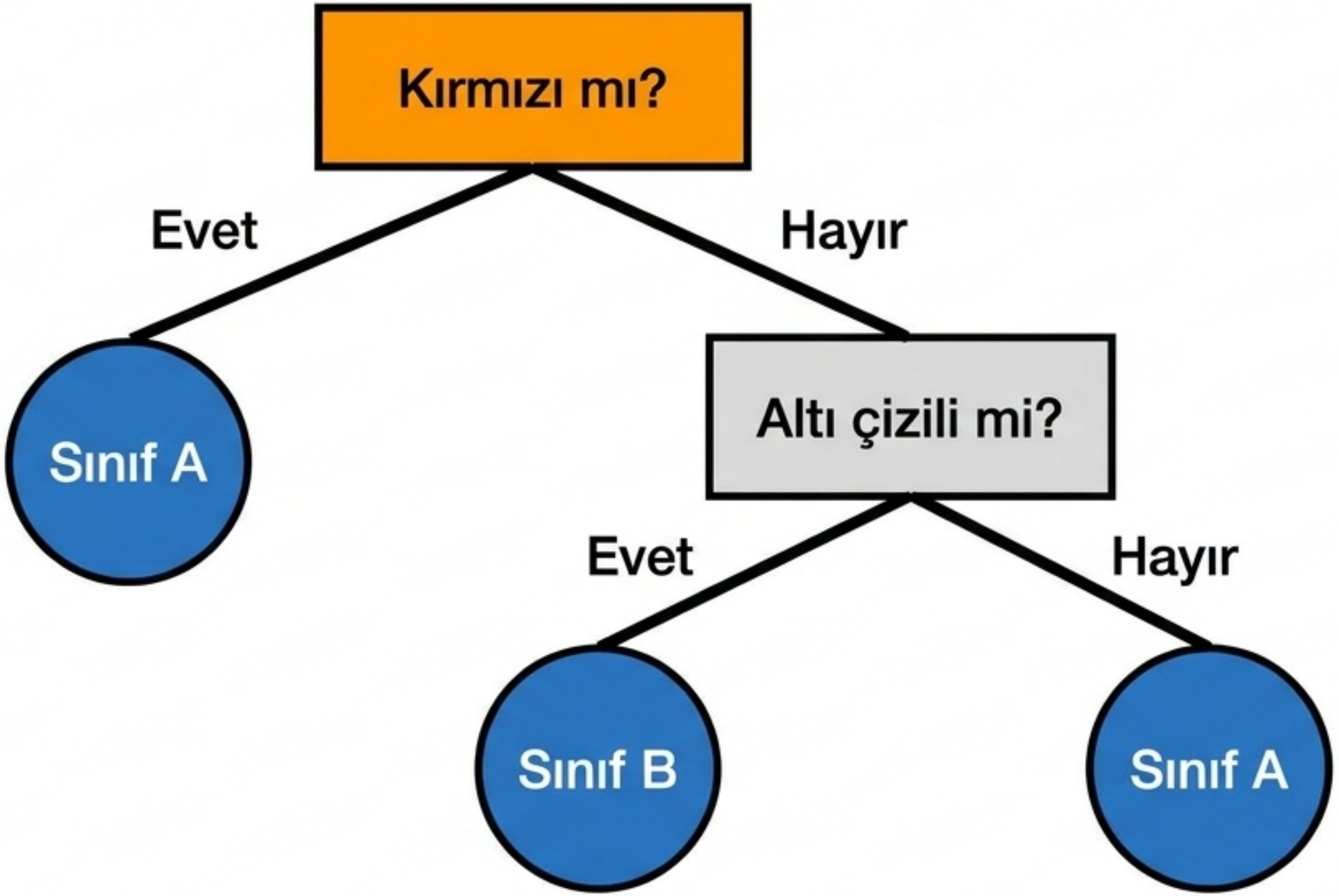
Sürekli ve sayısal değerleri tahmin eder (örn. Gelecekteki ev fiyatı, yağmur miktarı, yolculuk süresi). Nicel değişkenler arası ilişkileri belirler.

Gemini Notebook

Makine Öğrenimi Çalışma Prensibi

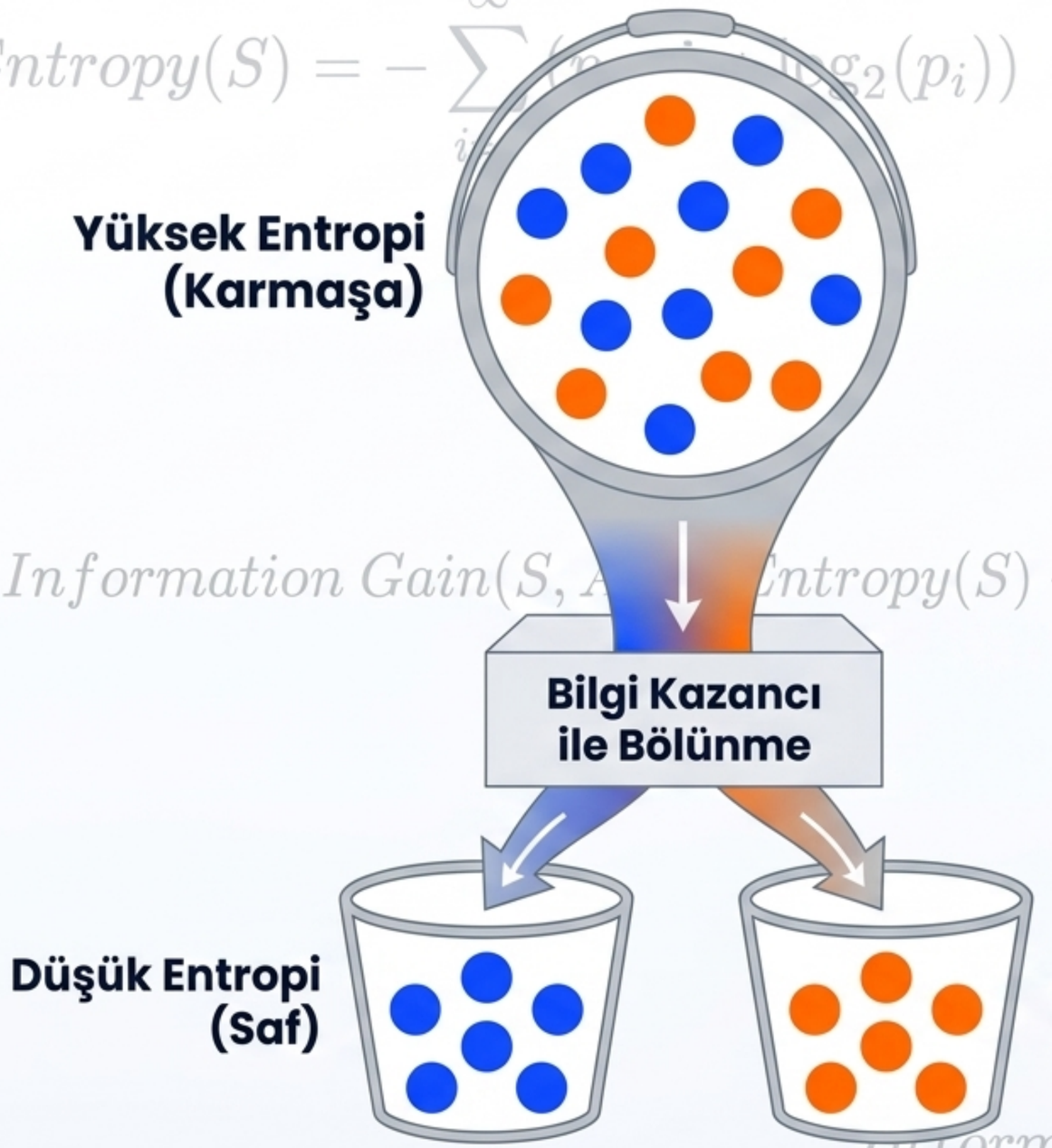

Gemini Notebook

Karar Ağaçları (Decision Trees)

Veriyi belirli kurallara (özniteliklere) göre ardışık olarak bölen, hem sınıflandırma hem regresyon yapabilen, yorumlanması en kolay gözetimli öğrenme algoritmasıdır.

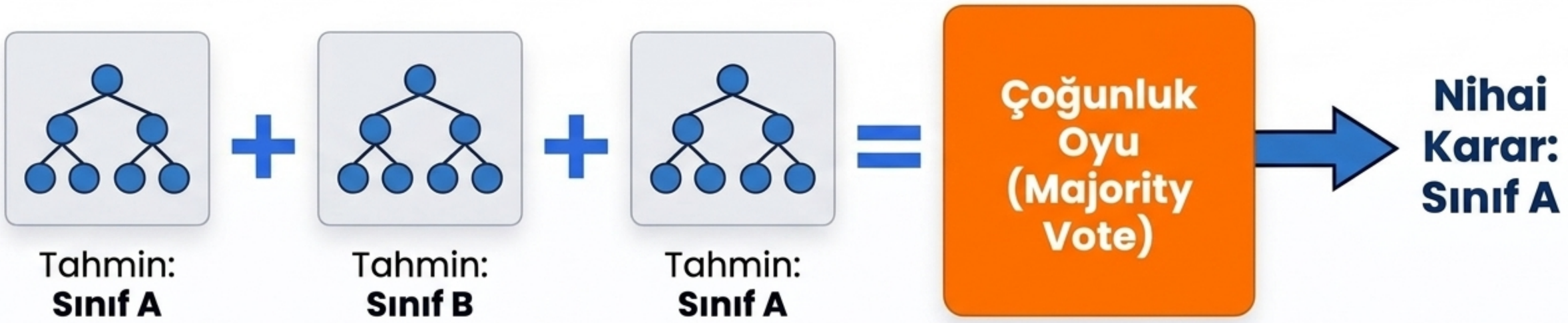
Gemini Notebook

Entropi:
Veri setindeki düzensizliğin veya **belirsizliğin** ölçüsüdür. Sistem, entropiyi sıfıra (tamamen saf gruplar) indirmeye çalışır.

Bilgi Kazancı (Information Gain):
Bir özelliğe göre bölünme yapıldığında entropideki azalma miktarıdır. Karar ağacı her adımda en yüksek bilgi kazancını sağlayan özelliği seçerek dallanır.

Gemini Notebook

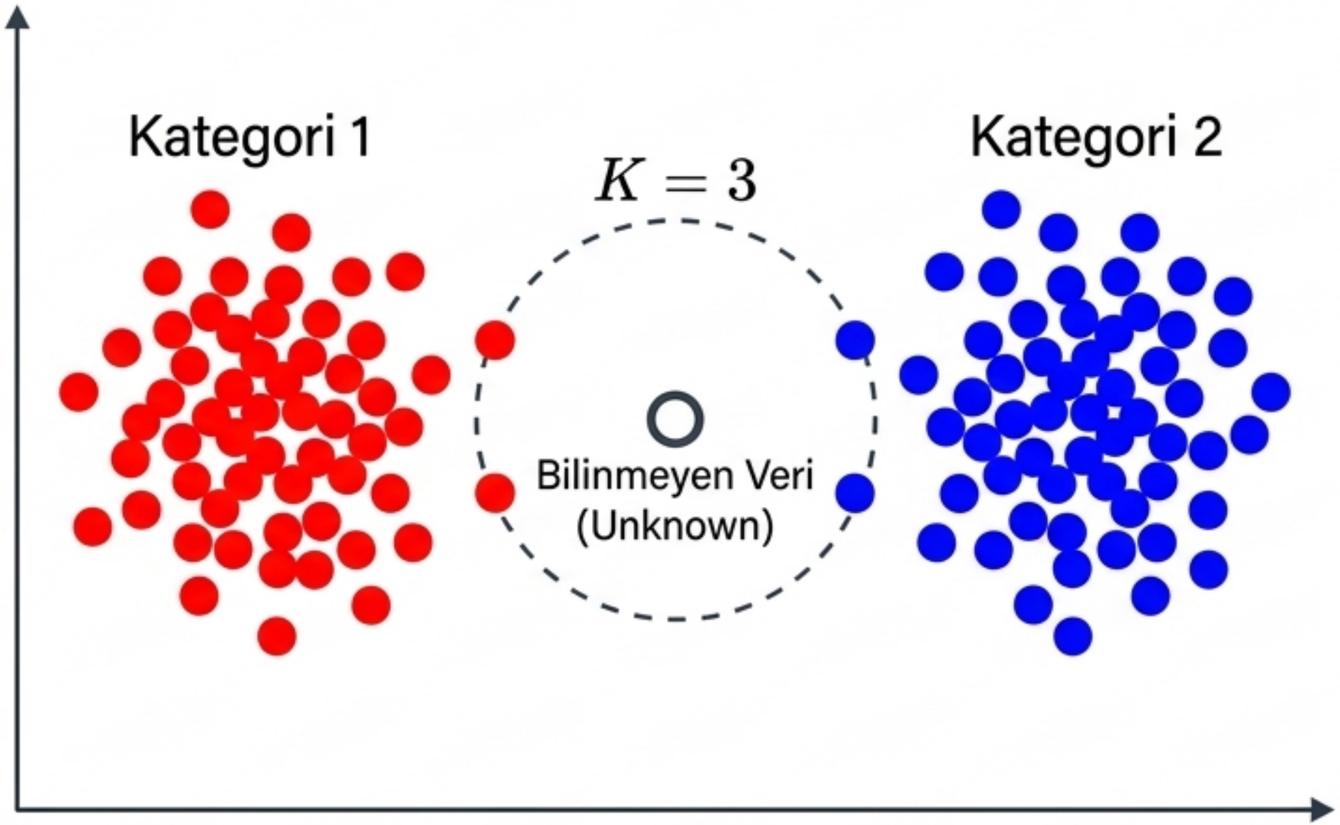

Rassal Orman Modeli (Random Forest)

Tek bir karar ağacının ezberleme (overfitting) riskini ortadan kaldıran 'Topluluk (Ensemble)' modelidir.

Torbalama (Bagging): Algoritma, verinin farklı alt kümelerini ve rastgele özelliklerini kullanarak yüzlerce farklı karar ağacı oluşturur. Nihai karar, sınıflandırmada çoğunluk oyu, regresyonda ise ortalama alınarak verilir.

Gemini Notebook

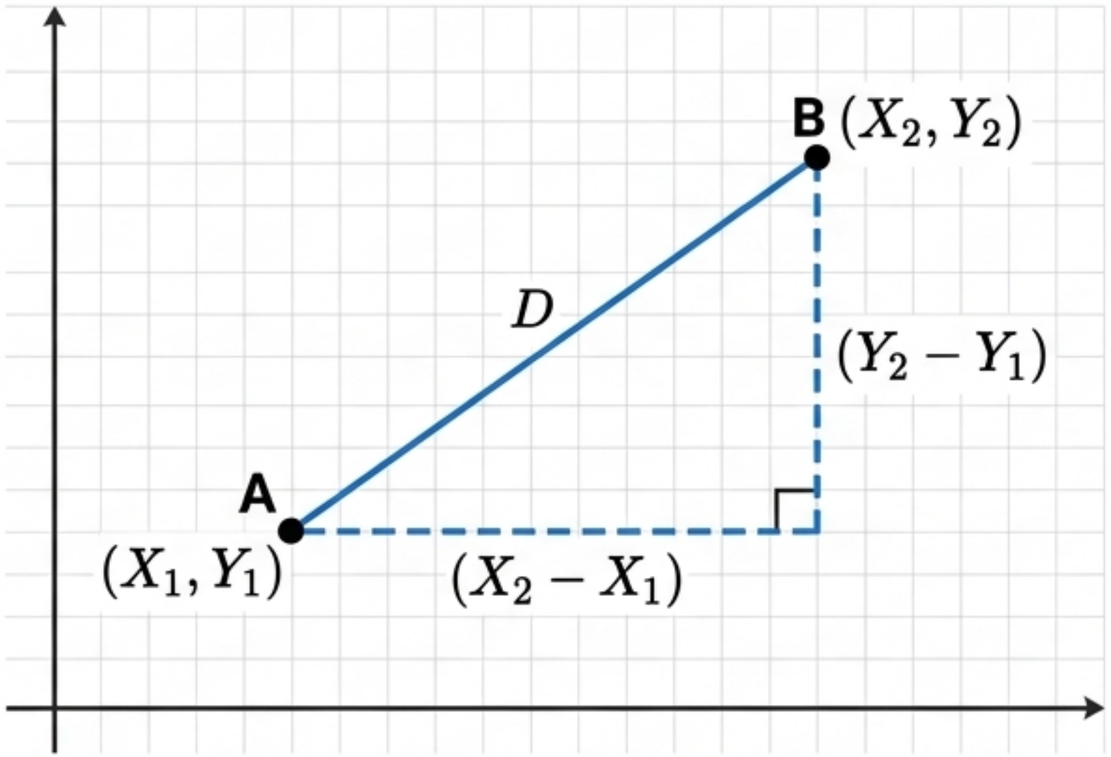

K-En Yakın Komşu (K-Nearest Neighbors - KNN)

‘Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.” KNN ‘tembel (lazy)’ bir algoritmadır; eğitim aşamasında bir model oluşturup kurallar çıkarmaz, sadece veriyi ezberler. Yeni bir veri geldiğinde, ona mesafe olarak en yakın K adet komşusuna bakar ve sınıflandırmayı yapar.

Gemini Notebook

Uzaklık Ölçümü

$$D = \sqrt{(X_2 - X_1)^2 + (Y_2 - Y_1)^2}.$$

Benzerlik, Öklid (Euclidean) veya Manhattan gibi uzaklık formülleriyle anında hesaplanır.

K Parametresinin Seçimi

- K parametresi sonuca doğrudan etki eder.

- K çok küçükse model gürültüye duyarlı olur (aşırı uyum/overfitting).

- K çok büyükse ana prensip bozulur ve kararlar çarpıklaşır.

Gemini Notebook

$$P(Y|X) = \frac{P(X|Y) \cdot P(Y)}{P(X)}$$

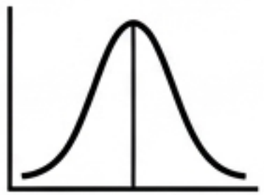
$P(Y|X)$ (Posterior): X verisi görüldüğünde Y sınıfının gerçekleşme olasılığı **(Asıl aradığımız sonuç).**
$P(X|Y)$ (Likelihood): Y sınıfı verildiğinde X verisinin gözlemlenme olasılığı.
$P(Y)$ (Prior): Y sınıfının önceden bilinen yalın olasılığı.

Naive Bayes, geçmiş deneyimlere dayanarak gelecekteki olayların olasılığını hesaplayan matematiksel bir yaklaşımdır.

Gemini Notebook

Neden ‘Saf’ (Naive)?

Algoritma, veri setindeki tüm özniteliklerin birbirinden tamamen bağımsız olduğunu varsayar (gerçekte nadiren böyle olsa da inanılmaz hızlı ve başarılı çalışır).

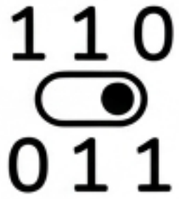
Gaussian

Sürekli ve normal dağılım gösteren verilerde kullanılır.

Multinomial

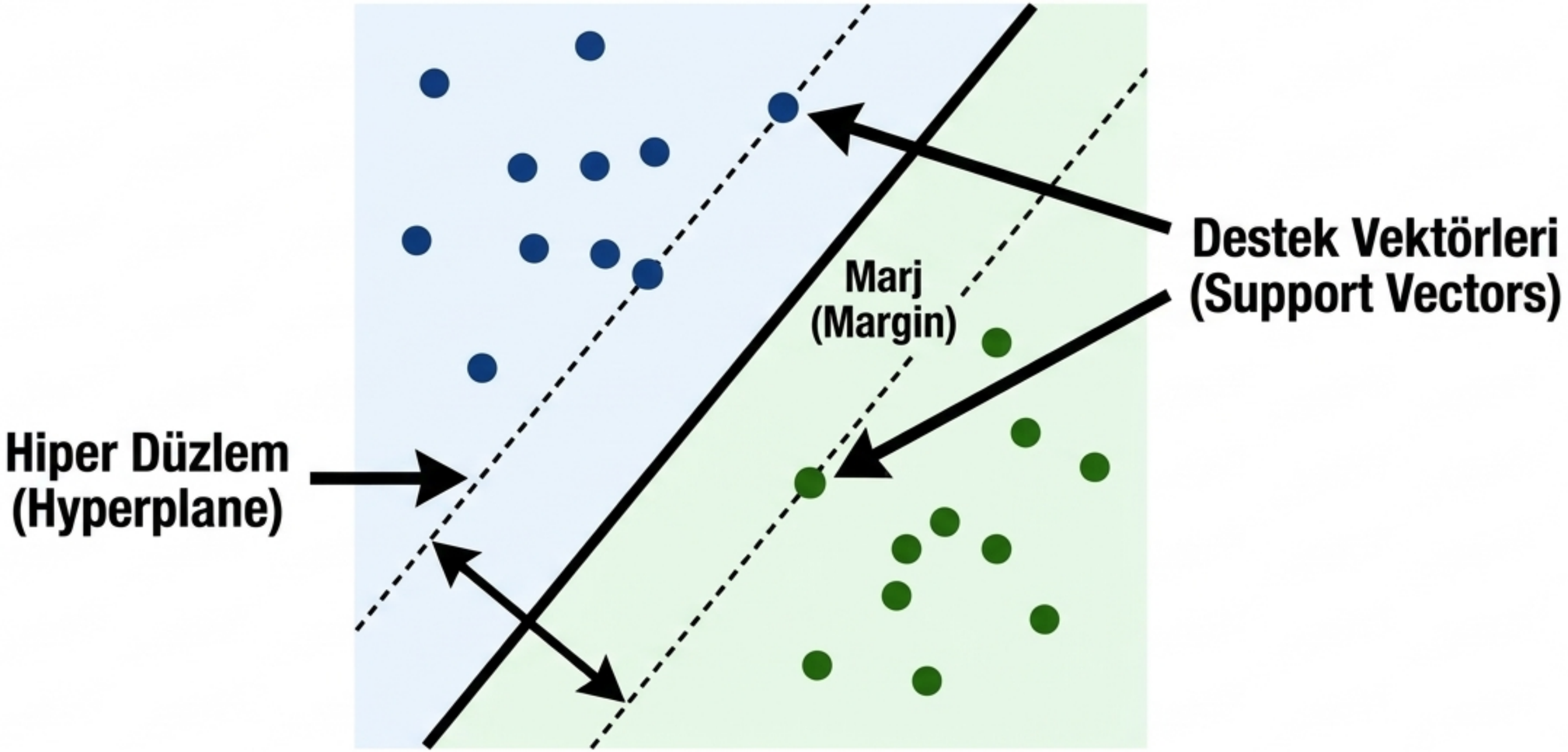
Metin sınıflandırma (Spam tespiti, duygu analizi) ve kelime frekansları gibi kesikli verilerde kullanılır.

Bernoulli

İkili (var/yok) veriler için uygundur.

Gemini Notebook

Destek Vektör Makineleri (SVM)

Sınıflar arasındaki en geniş ‘sokağı’ (marjı) çizmeyi hedefler. Sınır çizgisini **(hiper düzlem)** belirleyen şeyler, çizgiye en yakın olan veri noktalarıdır; bunlara ‘**destek vektörleri**’ denir.

Gemini Notebook

Algoritma Karşılaştırma Matrisi

Algoritma	Çalışma Mantığı	Avantajı	En İyi Kullanım Alanı
Karar Ağacı	Kural tabanlı dallanma	Yorumlanması insan mantığına en yakın olanıdır	Net kuralların çıkarılması gereken durumlar
Random Forest	Çoklu ağaç oylaması (Torbalama)	Yüksek doğruluk, ezberleme (overfitting) riski düşük	Karmaşık ve büyük veri setleri
KNN	Komşulara olan uzaklık (Tembel Öğrenme)	Model eğitimi gerektirmez, hemen uygulanır	Benzerliğe dayalı öneri sistemleri
Naive Bayes	Bağımsızlık varsayımı ile Olasılık	Çok hızlı çalışır ve az veri ile bile eğitilebilir	Metin sınıflandırma (Spam, Duygu analizi) ve çok sınıflı problemler

Gemini Notebook